

ENGELEN

REGISSØR	MARGRETH OLIN
NASJONALITET	NORGE
SPRÅK	NORSK
PRODUKSJONSÅR	2009
SPILLETID	1 T 40 MIN
SENSUR	15 ÅR
MANUS	MARGRETH OLIN
PRODUKSJON	SPERANZA FILMVI/THOMAS ROBSAHM
ROLLER	MARIA BONNEVIE, GUNILLA RÖÖR, ANTTI REINI, BÖRJE AHLSTEDT, HELENE MICHAELSEN, MILLA MYKLØEN
DISTRIBUSJON	SANDREW METRONOME NORGE FILMSTUDIEARK SKREVET AV INGRID DOKKA
KLASSETRINN	10. TRINN, VIDEREGÅENDE
FAG	SAMFUNNSFAG, MEDIER OG KOMMUNIKASJON, KRL-FAGET
EMNER	RUSMISBRUK, NARKOTIKA, OMSORGSSVIKT, KJÆRLIGHET, FOSTERHJEM, BARNEVERN

DETTE ER ET FILMSTUDIEARK UTGITT AV FILM&KINO. FOR Å BESTILLE
BILLETTER TIL FILMEN TA KONTAKT MED DIN NÆRMESTE KINO. DETTE FILM-
STUDIEARKET KAN LASTES NED FRA FILM&KINOS HJEMMESIDER
WWW.KINO.NO

FRA DOKUMENTAR TIL FILM

Så vakkert kan et menneske være at det blir sykt av det. Det er dette mjuke barnet som tar inn hele verden. Som ikke kan lukke seg for noe. Denne følsomheten som noen ikke vokser av seg.

Margreth Olin - Engelen

Dette er noen av de første ordene vi hører når vi begynner å se på filmen *Engelen*. Det er regissøren Margreth Olins stemme vi hører – og lerretet er svart foran øynene våre. Den varme, vakre stemmen til Olin blir brutt av noen kalde bilder av en naken rompe, med en sprøyte dirrende i. Slik introduseres Lea, hovedkarakteren i filmen. Hun setter seg et ”skudd” på kroppen, der det er minst synlig – eller kanskje et sted på kroppen som ikke er helt oppstukket fra før. Lea er på vei for å besøke datteren sin, som er litt over ett år og bor på fosterhjem. Moren kjører bilen, Lea sitter på. Bilturen blir en metafor på Lea og morens reise gjennom livet og danner mønsteret til en film som fortelles i nåtid og med tilbakeblikk.

Engelen startet i sin tid som et dokumentarfilmprosjekt. En av regissørens beste venninner var sterkt rusavhengig og ønsket at Margreth Olin skulle følge livet hennes på godt og vondt, og dokumentere en narkomans hverdag. På et tidspunkt klarte venninnen å komme seg ut av rusavhengigheten og filmprosjektet ble skrinlagt. Olin mente likevel at venninnens historie var så viktig at hun ønsket å lage en spillefilm isteden. Det gikk venninnen med på.

Oppgaver (Medier og kommunikasjon):

- 1) Hva er de største sjangerforskjellene på dokumentarfilm og fiksjonsfilm?
- 2) Er *Engelen* mindre ”sann” fordi den er en spillefilm basert på en sann historie – enn en dokumentarfilm som filmer en sann historie?
- 3) Hva slags fortellermessige muligheter eller hin-

dringer har fiksjonsfilmen fremfor dokumentarfilmen?

- 4) Hva slags fortellermessige muligheter eller hindringer har dokumentarfilmen fremfor fiksjonsfilmen?
- 5) Hvordan er fortellingen bygget opp i *Engelen*?
- 6) Hva slags effekt oppnår regissøren ved å åpne filmen med en fortellerstemme ”på svart lerret”?
- 7) Hva slags effekt oppnås hos tilskueren ved å presentere Lea med buksen på knærne og en sprøyte dirrende i rompa?
- 8) Når i historien endrer regissøren sin fortellerstemme (voice-over) fra å snakke i regissørens ”jeg-person” til å snakke som Leas ”jeg-person”?
- 9) Hvilken effekt søker regissøren å oppnå ved å bruke personlig fortellerstemme?
- 10) Hva kjennertegner formspråket i filmen?
- 11) Hvordan virker de nære, ofte subjektive bildene på oss som tilskuere?
- 12) Hva uttrykker scenen, der mor, Ole og Lea er ute og bader? Kan man si at denne scenen er et spesielt vendepunkt i filmens fortelling, og hvorfor?
- 13) Hva er et vendepunkt i en filmfortelling – og hva gjør vendepunkter generelt i filmens fortelling?

FILMEN SOM EN SOSIAL FORTELLING OM OMSORGSVIKT OG RUS

Jeg vil fortelle deg om den vakreste av alle jeg kjenner. La oss kalle henne Lea. Som alle andre barn har hun et eget lys som omgir henne når hun leker, som smitter og blir til smil på de ansiktene hun møter. Og hennes mor tenker på beskyttelse, hvordan skal hun kunne beskytte dette barnet. Det kan hun ikke. Slik hun ikke kan beskytte seg selv. Mot slag, spark og hån. Leas mamma har en mann. Han er ikke Leas far. Kanskje hadde alt vært annerledes om han var det. Sannsynligvis ikke. Lea er så liten at hun ikke klarer å åpne ytterdøren selv første gangen hun ser mamma bli voldtatt. En mann hun aldri skal kalle pappa slår og slår til mamma blir helt stille, til Lea tenker at mamma sover, nå sover mamma til det blir lyst igjen.

Margreth Olin- Engelen

Engelen er en film som ønsker å fortelle hvordan et barn, med samme muligheter som ”meg og deg” kan

utvikle en håpløs rusavhengighet, få livet sitt ødelagt av vold og overgrep, bli syk, utstøtt og miste sin egen verdighet i prostitusjon. *Engelen* er også en fortelling om hvordan smerte kan gå i arv. Om hvordan grensene blir utydelige – om de i det hele tatt ble satt, som det sies et sted i filmen.

Mange av scenene er vonde å se på. Lea ser moren sin blir slått, mishandlet og voldtatt av Ole. Lea blir kanskje selv utsatt for seksuelle overgrep av stefaren sin. Lea opplever det paradoksale i at hun og moren får hjelp til å komme seg vekk fra Ole, men at moren ikke klarer å leve uten ham – og drar frivillig tilbake til volden. Lea lærer at den såkalte kjærligheten har mange uttrykk, noe hun selv erfarer som voksen. Til slutt tar Lea det umulige valget – hun overgir sitt eget barn, som hun skjønner hun ikke kan ta vare på ”fordi ingen barn skal behøve å vokse opp og være redd”.

Oppgaver (Samfunnsfag, livssynsrelaterte fag):

- 1) Skriv Leas historie som en kronologisk fortelling og legg vekt på årsakssammenhengene som fører til at hun begynner og ruse seg. Del inn i grupper og les fortellingene for hverandre. Oppsummer i fellesskap.
- 2) Beskriv noen av scenene i filmen der Lea på ulike måter ber om hjelp fra skoleapparat eller andre voksenpersoner.
- 3) Hvordan framstiller filmen ”hjelpapparatet”? Med dette menes Barnevernet, Krisesenteret, Politiet, Helsevesenet. Positivt, negativt eller nøytralt?
- 4) Hva er det som holder Lea tilbake fra å søke hjelpapparatet om mer hjelp, da hun er barn og ungdom?
- 5) Hva er det som er hovedårsaken til at Lea ”overgir” seg til rusen? Hvilken erkjennelse er det som fører til at hun velger å ”fly”, som hun karakteriserer det selv i filmen?

RUS OG PROSTITUSJON

...det er her under grunnmuren at gatejentene i hovedstaden har betjent byens menn for 400 og 500 kroner. Bakken er dekket av brukte kondomer, fylt til randen av skam og sorg. Hjullasterne kjører over og gjemmer byens galskap i grusen...

Margreth Olin-Engelen

Filmene om Lea forsøker ikke å gi noen faste svar om hva som er rett og hva som er galt. Et av filmens prosjekt er å få oss som publikum til å forstå framfor å dømme. For å få oss til å forstå har regissøren valgt å gjøre noen av scenene så ubehagelige og direkte at vi ikke kan unngå å se bort. Å bli rusavhengig betyr at man må gjøre mange umulige valg. Ett av dem er å få tak i nok penger til å få kjøpt seg nok stoff. For kvinner er dette ofte synonymt med prostitusjon. Menn blir ofte vinningskriminelle for å skaffe penger til rus. Eller de ”beskytter” kjæresten sin når hun prostituerer seg og skaffer penger til begge rusmisbruk.

Oppgaver:

- 1) Hva sier Lea i filmen om det hun angrer mest på?
- 2) Hvorfor tar Lea selv ansvaret for at hun begynte å prostituere seg?
- 3) På hvilken måte skildrer filmen Leas opplevelser av det å være prostituert?
- 4) Hva er det med disse scenene som gjør at de virker ubehagelige for oss seere, og ikke erotisk interessante?
- 5) Søk på ordet PROSENTERET på internett og les hva som kommer opp av informasjon.

AVHENGIGHET OG VEIENE UT

Jeg mener; du har brukket beinet, men får ikke gips. Du har sukkersyke, men får ikke insulin. Du har kreft, men får ikke cellegift. Nei, kom tilbake om noen år, når du har vært syk lenge nok, like før du dør, da får du medisiner, kanskje, så hjertet ditt slutter å blø.

Margreth Olin-Engelen

Engelen forteller en individuell historie om hvordan et menneskes liv blir preget av så mye vondt og så mye svik at hun trenger en engel. Leas ”engel” blir heroinen. Heroinen er god så lenge den hjelper henne til å

fly. En dag virker ikke engelen lenger. Den får henne ikke til å fly. Den er blitt det Lea trenger for å føle seg frisk. Og man tar ikke hjertemedisinen fra et menneske, uten å erstatte den med noe annet, sier Lea i filmen.

Oppgaver:

Engelen kan nok sees på som en kraftig kritikk mot Norges narkotikapolitikk og hvordan samfunnet vårt behandler syke, narkomane mennesker. Statistikken sier at siden 1998 har 3000 mennesker dødd av overdoser i Norge. I 2008 døde over 170 mennesker av overdoser. Det sies at 2009 også blir et år med svarte tall.

Det finnes en rekke organisasjoner som er etablert for å hjelpe rusavhengige og deres pårørende i Norge. Lag en oversikt over hva de ulike organisasjonene kan tilby av hjelp. Du kan bruke internett og søke opp organisasjonene under, og/eller finne andre tilbud.

Narkoman.org
 Forbundet mot rusgift
 Narkoman.net
 Landsforbundet mot rusmisbruk
 Anonyme Narkomane
 Foreningen for human narkotikapolitikk
 Det Nytter
 Kirkens Bymisjon
 Al-anon og Alateen

NARKOMANI, ETIKK OG MENNESKESYN

Det er når jeg sitter på kanten av Fontana di Trevi, for det er hva jeg tenker når jeg ser på Lea som bader, at hun er Anita Ekberg i Fellinis film La Dolce Vita. Det er da jeg tenker at det er tilfeldig at jeg ikke er henne, at hun ikke er Anita. At livet farer med oss slik det gjør. Ikke fortell meg en gang til at gatejentene i hovedsta-

den har valgt det selv. Hennes drømmer er dine drømmer og mine drømmer - og en gang var hun det barnet du har på fanget.

Margreth Olin-Engelen

Med disse ordene forteller filmen at det som hendte Lea, også kunne ha skjedd med deg og meg. At marginene er små og at det er tilfeldigheter som kan avgjøre hvor du havner i livet.

Engelen er også en film om menneskeverd. At vi, etter denne filmen, skal kunne gå på gata og se en rusmisbruker i øynene og se et menneske med de samme behovene, rettigheter og vilje til å få orden på livet sitt – sånn som deg og meg.

Oppgaver:

- 1) Diskuter forlemper og ulemper ved å gi rusmisbrukere som tigger penger.
- 2) Er det riktig eller galt å nekte narkomane tilgang til for eksempel kjøpesentre?
- 3) Er det riktig eller galt å jage narkomane vekk fra bygatene, der de handler og omsetter narkotika?
- 4) Er narkomane "farlige" mennesker – utgjør de en trussel for oss "vanlige" mennesker? Hvis ja – begrunn. Hvis nei – forklar.
- 5) Hvis en narkoman mor eller far plasserer barnet sitt i fosterhjem og de blir rusfrie, skal de da få igjen barnet sitt? Begrunn hvorfor – eller hvorfor ikke?
- 6) Finn ut hva "legemiddelassistert rehabilitering, LAN" betyr og hva dette går ut på – og hva norske helsemyndigheter setter som krav til den narkomane for å få tilgang på en slik behandling. Diskuter om dette er en human behandlingspolitikk – hvorfor eller hvorfor ikke?
- 7) Hva kan være bakgrunnen for at det fremdeles finnes over 4000 mennesker i rusrelatert behandlingsskø i Norge? Diskuter ulike svaralternativer. Kontakt gjerne en helsepolitiker med rusbehandling som ansvarsområde og be om et begrunnet svar.

